

З А Я В А
Голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого
забезпечення правоохоронної діяльності
Кожем'якіна А.А.

Останнім часом у ЗМІ поширюється інформація¹ щодо неможливість передачі до суду кримінальних проваджень, відкритих за злочини, вчинені під час Революції гідності у період з грудня 2013 року по лютий 2014 року, з причини недосконалості чинного кримінального процесуального законодавства у частині здійснення спеціального досудового розслідування (*in absentia*).

Начальник управління спеціальних розслідувань Генеральної прокуратури України Горбатюк С.В, заявив, що «передача обвинувального акта до суду поки неможлива», у тому числі через те, що начебто **положення щодо особливості застосування спеціального досудового розслідування (заочного розслідування) припинили свою дію з початку діяльності Державного бюро розслідувань**. За його словами, щоб розблокувати цей процес Верховна Рада має внести зміни до законодавства про заочне судочинство.

Вважаю, що такі заяви не відповідають реальному стану речей.

Верховна Рада України упродовж 2014-2017 років неодноразово ухвалювала зміни до кримінального процесуального законодавства аби унормувати підстави та процедуру заочного судочинства.

У жовтні 2014 року був ухвалений Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» № 1689-VII, який дозволив заочне досудове розслідування кримінальних справ.

Фактично даний Закон був ухвалений для того, щоб у прокуратури були законні підстави розслідувати справи проти экс-президента В. Януковича та його оточення, і про це неодноразово заявляли очільники Генеральної прокуратури України.

На початку 2015 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідворотності покарання осіб, які переховуються на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції» № 119-VIII, яким було внесено зміни до статей 139, 297¹ та 297², 297⁴ та 323 Кримінального процесуального кодексу України, статті 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» та Закону України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції».

¹ <https://dt.ua/UKRAINE/gorbatyuk-vkazav-na-nemozhlivist-peredachi-do-sudu-spravi-pro-organizaciyu-vbivstv-maydanivciv-302820.html>

<https://www.unn.com.ua/uk/news/1780222-spravi-schodo-organizatoriv-rozstrilu-maydanu-narazi-nemozhливо-peredati-do-sudu-gorbatyuk>

https://censor.net.ua/ua/news/3111833/bez_zminy_zakonodavstva_peredacha_do_sudu_spravy_pro_rozstrily_na_mayi_dani_nemojlyva_gorbatyuk

Положення даного Закону поширили дію існуючого в Кримінальному процесуальному кодексі України інституту спеціального досудового розслідування на підозрюваних (обвинувачених), які переховуються на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції та оголошені у розшук.

Відповідно до положень саме цього Закону спеціальне досудове розслідування та спеціальне судове провадження за загальним правилом здійснюються щодо осіб, яких оголошено у міждержавний та/або міжнародний розшук.

Наприкінці 2015 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих питань накладення арешту на майно з метою усунення корупційних ризиків при його застосуванні» № 769-VIII, відповідні положення якого дозволяють здійснення спеціального досудового розслідування щодо злочинів, вчинених особами, які переховуються від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності або оголошені у міждержавний та/або міжнародний розшук, коли вони розслідуються в одному кримінальному провадженні з іншими злочинами, а виділення матеріалів щодо них може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду.

На початку 2017 року парламент прийняв Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення механізмів забезпечення завдань кримінального провадження» № 1950-VIII, яким дозволив заочний суд над особами, підозрюваними у скоєнні злочину, без їх присутності (достатньо надіслати повістку за останнім відомим місцем їх проживання чи перебування). Примітним є те, що після ухвалення даного Закону національні суди вже винесли низку заочних обвинувальних вироків.

До того ж, абзацом 2 пункту 1 розділу XI Кримінального процесуального кодексу України передбачено, що після введення в дію положень частини четвертої статті 216 цього Кодексу, яка визначає підслідність слідчих органів Державного бюро розслідувань, кримінальні провадження, розпочаті слідчими органів прокуратури, продовжують здійснюватися слідчими органів прокуратури, які користуються повноваженнями слідчих, визначеними цим Кодексом, до закінчення досудового розслідування, але не довше двох років. Це положення повністю поширюється і на кримінальні провадження, які здійснюються слідчими прокуратури в режимі спеціального досудового розслідування.

Таким чином, наразі в кримінальному процесуальному законодавстві України існує достатнє підґрунтя для дієвої реалізації процедури спеціального досудового розслідування та заочного судочинства, а також створені всі умови для закінчення досудового розслідування розпочатих органами прокуратури кримінальних проваджень (у тому числі й в режимі спеціального досудового розслідування).

Щодо відмови Інтерполу в міжнародному розшуку колишніх високопосадовців, причетних до організації та вчинення неправомірних дій стосовно учасників мирних акцій протесту в грудні 2013 -лютому 2014 року, то проектом Закону «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу

України щодо вдосконалення окремих положень у зв'язку із здійсненням спеціального досудового розслідування» (реєстр. № 9353) пропонується уточнити відповідні підстави для оголошення у розшук підозрюваного. Комітетом зазначений законопроект рекомендований Верховній Раді України для прийняття в першому читанні за основу.